

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 11315/2025
20.11.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурица и Јасминке Обућина, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Мирјана Радовановић, адвокат из ..., против тужених: 1. ББ из ..., новинара дневних новина „Nova“, 2. сада пок. ВВ из ..., главног и одговорног уредника дневних новина „Nova“ и 3. „Unitet media digital“ ДОО Београд, чији је заједнички пуномоћник Дејан Богдановић, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужених изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 3551/24 од 05.02.2025. године, у седници одржаној дана 20.11.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 3551/24 од 05.02.2025. године и пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 534/21 од 05.07.2023. године, у ставу два и пет изреке и **ПРЕСУЂУЈЕ**:

ОДБИЈА СЕ, као неоснован, тужбени захтев тужиоца АА из ... да се обавезу првотужени ББ из ... и трећетужени „Unitet media digital“ ДОО Београд, да тужиоцу солидарно на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа настале објављивањем неистинитих информација у дневним новинама „Nova“ дана ..2021. године исплате износ од 50.000,00 динара са законском затезном каматом почевод од 05.07.2023. године, као дана пресуђења до коначне исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да првотуженом и трећетуженом солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 441.000,00 динара, у року од 8 дана од дана достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду ПЗ 534/21 од 05.07.2023. године у ставу један утврђено је да је поступак прекинут у односу на туженог, сада пок. ВВ из У ставу два делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца, па су обавезани првотужени ББ из ... и трећетужени „Unitet media digital“ ДОО Београд, да тужиоцу солидарно на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части и угледа настале

објављивањем неистинитих информација у дневним новинама „Nova“ дана ..2021. године исплате износ од 50.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 05.07.2023. године као дана пресуђења до коначне исплате. У ставу три одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да му првотужени и трећетужени поред износа досуђеног у ставу два изреке пресуде солидарно исплате износ од још 450.000,00 динара са законском затезном каматом од 05.07.2023. године као дана пресуђења до коначне исплате. У ставу четири одбачена је тужба у делу у којем је тужилац тражио да се обавезе друготужени, сада пок. ВВ из ..., да као одговорни уредник дневних новина „Nova“ објави ову пресуду без икаквог коментара и одлагања најкасније у другом наредном броју издања дневних новина „Nova“ рачунајући од дана правноснажности пресуде. У ставу пет обавезани су првотужени и трећетужени да тужиоцу солидарно накнаде трошкове парничног поступка у износ од 70.200,00 динара са законском затезном каматом од 05.07.2023. године као дана пресуђења до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 3551/24 од 05.02.2025. године одбијена је као неоснована жалба тужених и потврђена је пресуда Вишег суда у Београду ПЗ 534/21 од 05.07.2023. године у ставу другом и петом изреке. У ставу два одбијен је захтев прво и трећетуженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне другостепене пресуде првотужени и трећетужени су изјавили благовремену и дозвољену ревизију из свих законом предвиђених разлога.

Испитујући побијану пресуду у границама ревизијских разлога у складу са чланом 408. Закона парничном поступку, ревизијски суд је утврдио да је ревизија првотуженог и трећетуженог основана.

У доношењу другостепене пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2) ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, дана ..2021. године у дневним новинама „Nova“ бр. 26 година I на насловној страни објављен је наслов „И фашисти бране режим“ са наднасловом „Подржавају Вучића претњама и нападима на опозицију“ и поднасловом „Дискриминација, насиље, таргетирање људи део су стандардног опуса Левијатана, али и Српске деснице и Српске части“, „Припадници Левијатана покушали су у Крагујевцу да онемогуће Маринику Тепић да се обрати грађанима“, док је на страни 2 и 3 објављен пратећи текст. На страни 2 поменутог издања објављен је поднаслов „АА био запослен у Влади Србије“, а у тексту је наведено „Уз Левијатан нескривену подршку режиму даје и оснивач Српске деснице, АА. Својевремено је био запослен у Влади Србије, односно у Канцеларији за КиМ, да би потом основао политичку организацију чије се деловање базира на претњама националним мањинама, опозицији пропагирањем фашистичке идеологије и агитовању за режим. АА је недавно међу првима потписао петицију за одбрану угледа председника Србије, Александра Вучића, од медијског рата.“ Уз текст је објављена и фотографија тужиоца. Тужилац је поднео тужбу јер је у спорном тексту, као и

у самом наслову који је објављен у тексту назван фашиста, тј. окарактерисан је као фашиста.

Из исказа тужиоца је утврђено да он јесте представник опозиције, али националне и патриотске, а наводе фашиста никако не може да опрости без обзира на све напред изнето. Увек је присуствовао прослави Дана победе над фашизмом 9. маја и носио слику свог деде који је био партизански борац, рањен од усташа на Сремском фронту и спасен од Руса, тако да он никако није фашиста, он је антифашиста и српски родољуб, он може да буде само антифашиста. Био је лидер покрета „Наши 1389“, али никад није био осуђиван због ширења дискриминације и недозвољеног држања оружја, нити претњи упућених ЛГБТ популацији, већ је то било због политичких говора. Присуствовао је скупу у Риму у мају 2021. године, на коме се окупила „Десница“, што је логично јер је био председник „Српске деснице“, на том скупу је присутне поздравио подигнутом десном руком, што је римски поздрав, а не фашистички.

Из исказа првотуженог, ББ, у својству парничне странке првостепени суд је утврдио да је текст настао на основу скупа догађаја који су се у кратком временском периоду одиграли. У односу на наводе да је тужилац претио националним мањинама, напоменуо је да је ту имао у виду његов слоган „Избеглице, добро дошле“. У односу на претњу опозицији имао је у виду наводе тужиоца у Шапцу на скупу Српске деснице где је рекао за градоначелника Зеленовића, који је био опозиција на републичком нивоу, направивши поређење да је Аустроугарска војска бачена у Дрину и да ће Зеленовић исто тако завршити. Истовремено је речено да ће бити затворен, да ће направити посебан затвор за њега и да ће га пљувати. У односу на фашистичку идеологију тужиоца првотужени је напоменуо да је пре свега имао у виду скуп одржан у Риму, на коме су се окупили представници нацистичких организација из Немачке и Енглеске, а у питању су припадници који су декларисани нацисти и фашисти. У односу на поздрав тужиоца дизањем десне руке, првотужени је навео да тај поздрав тумачи као поздрав под којим су настрадали милиони људи, вршена је расна сегрегација, основани су концентрациони логори и не препознаје га као стари римски поздрав, јер јавност овде тај поздрав тумачи искључиво као фашистички. Не оспорава историјски контекст да је то стари римски поздрав, али по тој аналогiji и симбол свастика је свети симбол хиндуизма, па га упркос томе у Европи забрањују. Истакао је да је тај поздрав забрањен у Немачкој. Навео је да се није обратио тужиоцу пре објављивања текста, а демант никад није стигао, да јесте објавили би демант. Сматра да је у тексту реч о његовом вредносном суду на који има право и да се радује ако се у међувремену ситуација код тужиоца поправила, да је увидео своје грешке и да је променио идеологију. Још је навео да је спорна фотографија на тужиочевом фејсбуку у налогу објављена пре 4-5 година и да се претрагом на интернету може наћи, а о томе су писали и други медији. Сматра да је фотографија јасна алузија на то шта чека избеглице ако дођу у Србију. Порука је општа и односи се на све људе који напуштају своју земљу и долазе на територију Републике Србије, а самим тим порука је упућена страним држављанима који не припадају српском народу. У конкретном случају ако се узме у обзир позадина особе која је то објавила и његово политичко деловање, као и чињеница да је раније претио припадницима ЛГБТ популације, која је такође мањинска, јасно је да није реч о добродошлици него о претњама. Наслов „И фашисти бране режим“

није саставио он, већ наслове, међунаслове и наднаслове дају уредници, односно наслов је дао ВВ, који је био уредник дневног листа у то време.

При оцени основаности тужбеног захтева првостепени суд је прво ценио да ли је фашиста вредносни суд или чињенична тврдња, као и шта данас значи у очима просечног читаоца када се неко назива фашистом.

Првостепени суд је става да фашизам у себи садржи сет вредности уз који пријања особа коју карактеришемо као фашисту, те у том смислу рећи некоме да је фашиста јесте и вредносни суд, али да не могу да се пренебрегну чињенице да појам фашизам у себи садржи одреднице које особу чине фашистом, а које нису искључиво на духовном плану већ су чињенично проверљиве. Закључак је да назвати другу особу фашистом, представља акт изрицања вредносног суда који, да би био истинит, мора да почива на адекватној чињеничној подлози. Стога је првостепени суд ценио околности на основу којих је изведен закључак да је тужилац фашиста, налазећи да тужилац својим понашањем није испунио критеријуме за заговарање фашизма, будући да указаним околностима недостају елементи позивања на терор над друштвеним групама, као и елементи расизма, антисемитизма, а који елементи код просечног човека праве разлику десничара од фашисте.

Приликом извођења закључка да тужиоцу припада право на штету, првостепени суд је имао у виду и чињеницу да тужени нису са дужном пажњом проверили допуштеност информација, већ су сами конструисали негативне формулације о тужиоцу, да су тужиоцу повређени част и углед објављивањем епитета фашисте, без обзира што је у питању личност са политичке сцене и што постоји интерес јавности да се о њему пише. Полазећи од горе утврђених чињеница као и да је тужилац трпео душевне болове услед објављене информације да је фашиста и то у виду стреса, непријатности у породици и нарушеног угледа на изборима, првостепени суд је обавезао првотуженог и трећетуженог да солидарно накнаде штету тужиоцу применом члана 115. став 1, члана 117. Закона о јавном информисању и медијима и члана 200. ЗОО у износу од 50.000,00 динара са законском затезном каматом од 05.07.2023. године, као дана пресуђења до коначне исплате, а у преосталом делу до тражених 500.000,00 динара одбио је тужбени захтев.

Другостепени прихвата разлоге које је дао првостепени суд налазећи да је на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно примењено материјално право.

Ценећи ревизијске наводе тужених, Врховни суд налази да се закључак нижестепених судова не може прихватити као правилан због погрешне примене материјалног права.

Устав РС гарантује слободу изражавања које право је у новинарству ближе одређено Законом о јавном информисању и медијима.

Према наведеном закону, правила о јавном информисању обезбеђују и штите изношење, примање и размену информација, идеја и мишљења путем медија у циљу

унапређивања вредности демократског друштва, спречавање сукоба и очување мира, спречавање говора мржње и нетолеранције, истинитог, благовременог, веродостојног и потпуног информисања укључујући информисање и подизање нивоа познавања људских и мањинских права и омогућавање слободног развоја личности (члан 2). Путем медија објављују се информације, идеје и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдан интерес да зна, без обзира на начин на који су прибављене информације, у складу са одредбама овог закона. Свако има право да истинито, потпуно и благовременог буде обавештен о питањима од јавног значаја и средства јавног обавештења су дужна да то право поштују (члан 5). Изабран, постављен, односно именован носилац јавне и политичке функције дужан је да трпи изношење критичких мишљења, која се односе на резултате његовог рада, односно политику коју спроводи, а у вези је са обављањем његове функције без обзира на то да ли се осећа лично повређеним изношењем таквих мишљења (члан 8). Уредник и новинар дужни су да с пажњом примереном околности пре објављивања информација које садрже податке о одређеној појави, догађају или личности провере њено порекло, истинитост и потпуност (члан 9). Достојанство личности (част, углед, односно пијетет) лица на које се односи информација правно је заштићено. Објављивањем информација којима се врши повреда части, угледа или пијетета, односно лице приказује у лажном светлу приписивањем особина или својстава које оно нема, односно одрицањем особина или својстава која има, није допуштено ако интерес за објављивање информације не претеже над интересом заштите достојанства и права на аутентичност, а нарочито ако се тиме не доприноси јавној расправи о појави, догађају или личности на коју се информација односи (члан 90).

Чланом 10. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, која је саставни део нашег унутрашњег права, предвиђена је слобода изражавања тако да свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу поседовања сопственог мишљења, примање и саопштавање информација и идеја без мешања јавне власти без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтевају дозволе за рад телевизијских, радио и биоскопских предузећа. Пошто коришћење ових слобода повлачи за собом дужности и одговорности оно се може подвргнути формалностима, условима, ограничењима или казнама прописаним законом неопходним у демократском друштву у интересу националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа и права других, спречавање откривања обавештења добијених у поверењу или ради очувања ауторитета и непристрасности судова.

Наиме, у контексту слободе изражавања у постојећим правним оквирима потребно је правити разлику између изјаве о чињеницама и вредносних судова, јер се постојаност чињенице може доказивати, односно истинитост, док истинитост вредносних судова није подложно доказивању. Вредносни судови су субјективни ставови, критике или осећаји. Међутим, иако се исти не доказују морају имати минимални чињенични основ.

У конкретном случају основани су ревизијски наводи тужених да изрази фашиста и фашистичка идеологија у спорном тексту су вредносни судови у погледу којих нису

примењени стандарди усвојени у пресудама Европског суда за људска права, при чему се употребљени изрази не могу подвести под неистинитом информацијом.

У пресудама Европског суда за људска права, прави се јасна разлика између чињеничних тврдњи и вредносних судова, при чему се истинитост чињеничних тврдњи може доказати, а вредносни судови нису подложни доказивању истинитости. Захтев да се докаже истинитост вредносних судова је немогуће испунити и крши саму слободу мишљења што је фундаментални део права загарантовано чланом 10. Конвенције. Када изјава представља вредносни суд сразмерност мешања може зависити од тога да ли постоји довољан чињенични основ за оспорену изјаву, јер чак и вредносни суд без икаквог чињеничног основа који га поткрепљује може бити претеран. Вредносни судови могу бити безопасни, безначајни, неутрални, они који не вређају али и они који вређају, шокирају или узнемиравају, а што је у складу са захтевима плурализма, толеранције и широкогрудости без којих нема демократског друштва.

У конкретном случају изрази фашиста и фашистичка идеологија из спорног текста јесу вредносни судови, односно критичко мишљење које мора да има неку довољну заснованост на чињеницама, при чему се истинитост самог вредносног суда не доказује.

Из исказа првотуженог произлази да је указао на околности које су се десиле у једном кратком временском периоду, а које су утицале на његов вредносни суд о тужиоцу. Једна од околности је да је тужилац у мају 2021. године на скупу десничарских организација у Италији поздравио присутне подизањем десне руке, што је општепознати фашистички поздрав. По ставу Врховног суда, јавни гест, поздрав подигнутом десном руком на скупу десничара представља довољан чињенични основ за вредносни суд да је неко фашиста, при чему је такав поздрав историјски везан за фашистичку идеологију. Тужилац је јавна личност која се таквим понашањем свесно излаже критици при чему границе прихватања критике су шире када је у питању политичар, као у конкретном случају, него када је у питању приватна особа.

Сходно томе, тужилац као особа која је јавно користила симбол који је карактеристичан и препознатљив за фашизам, не може се успешно позивати на заштиту угледа од вредносног суда, при чему је у интересу демократског друштва да се критикују појаве које подсећају на тоталитарне режиме. Вредносни судови су употребљени у контексту критике тужиоца као политичара. Политичари се неизбежно и свесно излажу пажљивој контроли својих речи и дела од стране новинара и широке јавности и стога се мора показати већи степен толеранције. Свакако да се критичко мишљење првотуженог односи на питања од јавног значаја, то је тужилац као актер политичких дешавања дужан да испољи и виши степен толеранције на критику као израз легитимног циља заштите тековина демократског друштва.

Основани су ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права од стране нижестепених судова, јер се повреда части и угледа може извршити објављивањем неистините информације, али не критичким мишљењем, односно изражавањем вредносног суда који не може бити предмет судског доказивања истине.

Следом наведеног, према ставу Врховног суда у спорном тексту изјава првотуженог представља вредносни суд који има довољну чињеничну подлогу и чија истинитост не подлеже доказивању, који је дат у функцији критике деловања тужиоца као политичара и јавне личност, при чему је исти дужан да трпи критику свог јавног деловања, што има за последицу да слобода изражавања у конкретном случају не може бити ограничена претежнијим интересом за заштиту достојанства личности тужиоца. Како су се због погрешне примене материјалног права, стекли услови за преиначење нижестепених одлука, Врховни суд је применом члана 414. ЗПП одлучио као у изреци пресуде.

Одлука о трошковима поступка донета је применом члана 153, 154. и 163. ЗПП, где су туженима досуђени трошкови у износу 441.000,00 динара и то за састав одговора на тужбу, за састав жалбе, за заступање на 4 одржана рочишта увећаних по основу заступања више тужених као и за састав ревизије од 40.500,00 динара по АТ.

**Председник већа-судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**